

А. В. Бубліков,

старший науковий співробітник ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7382-8816>, e-mail: andriy.bublikov7@gmail.com

Е. П. Курдес,

науковий співробітник ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9721-3453>, e-mail: ellakurdes@ukr.net

Т. В. Кіпушева,

науковий співробітник ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6178-103X>, e-mail: kipushonoktv@gmail.com

ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто поняття організації праці наукових співробітників судово-експертних установ України й окреслено основні напрями її вдосконалення. Звернено увагу на психофізіологічний аспект праці науковця.

Ключові слова: організація праці, професія науковця, науковець, науковий співробітник, судово-експертні установи.

Abstract. Conference proceedings consider the labor management concept of researchers of forensic science institution of Ukraine and outline the main directions of its improvement. Attention is paid to the psychophysiological aspect of scientist's work.

Keywords: labor management, scientist profession, scientist, researcher, forensic science institutions.

Аннотация. Рассмотрено понятие организации труда научных сотрудников судебно-экспертных учреждений Украины и намечены основные направления её совершенствования. Обращено внимание на психофизиологический аспект труда учёного.

Ключевые слова: организация труда, профессия учёного, учёный, научный сотрудник, судебно-экспертные учреждения.

Питання організації праці наукових працівників різноманітних міністерств і відомств, її адміністративно-правового забезпечення тривалий час досліджували провідні науковці, які зробили вагомий внесок у законодавче та практичне забезпечення цієї діяльності. Пошук конструктивної організації праці науковців упродовж багатьох років не тільки не припинявся, а й поступово набував усе більшої актуальності.

Для професії науковця характерні особливі форми організації праці, що зумовлюють її самостійність, творчість, психологічну зацікавленість у результатах наукової праці, умотивованість самим фактом здійснення досліджень (захопленість процесом), відсутність фактору жорсткої підпорядкованості в питаннях досліджень. Незадовільно організована праця науковців тягне за собою збільшення тривалості проведення досліджень і безпосередньо впливає на їхню якість.

Праця науковця — це передусім праця інтелектуальна, її форма — дослідження. Це не просто розумова праця: вона повинна бути організована та спрямована на досягнення однієї мети — виробництво нових знань. Відмітною ознакою праці наукового співробітника є те, що вона виражається в посиленій роботі мозку. Головний обов'язок ученого — думати.

Як вважає Л. М. Поступна, «організація праці — це приведення трудової діяльності людей у систему, що забезпечує досягнення максимально можливого корисного ефекту з урахуванням конкретних умов цієї діяльності». Вона стверджує, що організація праці залежить від таких основних факторів, як: система організації виробництва, науково-технічний прогрес, психофізіологічні фактори, умови зовнішнього і внутрішнього середовищ [1, с. 111].

Заслужують на увагу висновки А. В. Носовського та Н. А. Кравченка щодо оцінювання якості діяльності наукового співробітника, які наголошують, що «найбільш об'єктивною є оцінка за кінцевим результатом, а не за процедурою його досягнення й витраченими на це зусиллями» [2, с. 59]. Водночас вони вважають формальними критеріями оцінювання роботи науковця: «кількість статей у наукових журналах, індекс цитованості, визнання з боку наукової громадськості в самому широкому сенсі (премії, нагороди тощо) та інше» [2, с. 60].

Досліджуючи систему стимулювання праці наукових співробітників, Г. В. Монастирська доходить висновку, що «відсутність стимулів і умов для проведення досліджень призводить до зниження зацікавленості науковців у результатах своєї діяльності, змушує їх шукати додаткові джерела доходів, різні способи підробітку, що заважає основній роботі» [3, с. 51]. Неможливо не погодитися з її висновками про те, що «однією з умов нормального функціонування науки, залучення молоді, утримання найкращих професіоналів є конкурентоспроможні зарплати науковців» [3, с. 62].

А. О. Медік та Р. М. Федоряк розподіляють методи стимулювання праці на дві категорії: матеріальні (грошові та негрошові) і нематеріальні (соціально-психологічне, творче, наявність вільного часу). Грошовими видами стимулювання вони називають заробітну плату, доплати, надбавки, компенсації, позики, пільгові кредити. Негрошовими методами стимулювання визначають соціальні (медичне обслуговування, страхування, харчування, сплата транспортних витрат тощо) і функціональні (покращення організації праці, поліпшення умов праці) [4, с. 5]. Згадані методи цілком можна застосовувати для стимулювання праці наукових співробітників судово-експертних установ. Крім того, науковці доводять висновку, що «використання методів стимулювання персоналу зазвичай носить комплексний характер» і наполягають на тому, що «між матеріальними і нематеріальними стимулами існує діалектичний зв'язок» [4, с. 8]. Заробітна плата задовольняє

не тільки матеріальні потреби співробітника: її рівень свідчить про його оцінку з боку керівництва, завдяки чому рівень зарплати має ще й психологічний стимул до праці.

Водночас А. М. Куліш та В. І. Горевий пропонують у «нормативному порядку» закріпити «коло працівників, які мають спеціальний правовий статус, до якого слід віднести науково-педагогічних працівників» і «звернути увагу на правове регулювання організації» їхньої «праці, на захист науково-педагогічного працівника в трудовому процесі» [5, с. 519].

Цікавою є думка О. В. Жабенко про необхідність дослідження «питання організації професійного розвитку та атестації науково-педагогічних працівників у зарубіжних країнах, формування індикаторів (показників) професійного розвитку науково-педагогічних працівників» [6, с. 239].

Переконані, що в сучасному світі наука є тією силою, яка визначає динаміку прогресивного розвитку суспільства. Підвищення рівня використання наукового потенціалу безпосередньо залежить від належно організованої праці науковців. Висока організація праці наукових співробітників полягає, з одного боку — у колективізмі, а з іншого — у диференціації праці, а також у сумлінності, чіткості й пунктуальності кожного співробітника. Здобувши гідну освіту, деякі науковці погано орієнтуються в питаннях ефективної організації своєї праці. Це стосується також керівників наукових підрозділів. Самоорганізація праці наукового співробітника, передусім, дасть поштовх до підвищення її продуктивності.

Із метою вдосконалення праці науковців вважаємо за необхідне запровадження контрактної форми організації їхньої роботи, оскільки станом на сьогодні контракт є найоптимальнішим інструментом оцінювання виконаної роботи. Правильно складений контракт є потужним позитивним стимулом для кожного наукового співробітника. Рівень оплати праці залежно від здобутих результатів, умови якого закладено в контракті, здатні позитивно змінити ставлення працівника до праці.

Із метою покращення організації праці наукових співробітників судово-експертних установ України пропонуємо:

- забезпечити на достатньому рівні фінансування наукової діяльності та конкурентоздатну заробітну плату наукових співробітників залежно від результатів їхньої праці;
- запровадити контрактну форму трудових відносин науковців;
- підвищити імідж професії наукового співробітника як на державному, так і на місцевому рівні;
- розробити нормативно-правове забезпечення належного соціального захисту науковців, особливо початківців;
- розвинути ринок наукових розробок шляхів підвищення попиту на результати науково-дослідних робіт;
- удосконалити механізм захисту прав інтелектуальної власності на результати науково-дослідних робіт на державному рівні;
- покращити кадрове забезпечення судово-експертних установ і роботу з персоналом, зважаючи на позитивний міжнародний досвід;
- розвивати міжнародне співробітництво в галузі наукових розробок судово-експертної діяльності.

Список використаних джерел

1. Поступна Л. М. Сутність організації праці на підприємстві // Управління розвитком. 2013. № 12 (152). С. 110—112.
2. Носовський А. В., Кравченко Н. А. Система показників ефективності діяльності наукових співробітників // Ядерна та радіаційна безпека. 2011. № 1 (49). С. 58—62.
3. Монастирська Г. В. Система оплати праці в НАН України: стратегія і особливості реформування // Вісник НАН України. 2019. № 10. С. 51—62.
4. Медік А. О., Федоряк Р. М. Удосконалення організації та стимулювання праці на підприємстві // Технології та дизайн. 2014. № 2 (11). С. 5—9.
5. Куліш А. М., Горевий В. І. Окремі аспекти організації праці науково-педагогічних працівників // Університетські наукові записки. 2011. № 4 (40). С. 514—519.
6. Жабенко О. В. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників університетів України: особливості організації оцінювання // Молодий вчений. 2019. № 8 (72). С. 234—240.

В. О. Варлахов,

завідувач сектору ННЦ «ІСМ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6446-4400>, e-mail: 19varlahov84@gmail.com

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ

Анотація. Розглянуто питання, які стосуються процесуальних положень та повноважень спеціаліста у кримінальному процесі під час проведення огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. Визначено функції спеціаліста та загальне завдання використання спеціальних знань під час проведення огляду місця події.

Ключові слова: дорожньо-транспортна пригода, досудове розслідування, огляд місця дорожньо-транспортної пригоди, спеціальні знання, спеціаліст.

Abstract. Issues related to procedural provisions and powers of specialist in criminal proceedings while inspection

of traffic collision scene are considered. Specialist functions and general task of using specific expertise while inspection of traffic collision scene is defined.

Keywords: traffic collision, pre-trial investigation, inspection of traffic collision scene, specific expertise, specialist.

Аннотация. Рассмотрены вопросы, касающиеся процессуальных положений и полномочий специалиста в уголовном процессе при проведении осмотра места дорожно-транспортного происшествия. Определены функции специалиста и общая задача использования